

dc_1751_20

Magyar Tudományos Akadémia

Doktori értekezés tézisei

Czagány Zsuzsa

Antiphonale Varadinense s. XV

I. Proprium de tempore

II. Proprium de sanctis

III. Tanulmányok

Budapest, 2022

I. Feladatok, célkitűzések, kérdésfeltevések

A váradi székesegyház késő 15. századi, feltehetően 1477 és 1490 között készült, a szakirodalomban Zalka-antifonáleként ismert díszes kivitelezésű, ám csonka zsolozsmakódexe¹ a 2000-es évek második felében került tudományos érdeklődésem látóterébe. A kódexszel az elkövetkező tíz évben – több-kevesebb megszakítással – folyamatosan foglalkoztam, különböző szempontok szerint közelítve mind szűkebb liturgikus-zenei tartalmához, mind tágabb művelődéstörténeti-egyháztörténeti háttéréhez. A megközelítés sokirányúsága mindvégig jellemezte munkámat: az egyes szálak fölfejtése mentén haladva, olykor párhuzamosan, olykor az utakat keresztezve jutottam el egy-egy részfeladat végéhez, a kisebb horderejű célkitűzések teljesítésétől az átfogó és komplex tanulmányok megfogalmazásáig. Bár a feladatok és az általuk értelmet nyerő célok egy része csak „menet közben”, a kutatás előrehaladottabb állapotában vált megfoghatóvá és meghatározhatóvá, néhány alapvető állomás elérését célként már az elején magam elé tűzhettem. (1) A munka legelemibb, materiális szintjén az elsődleges cél az antifonále minél teljesebb *rekonstrukciója* volt, minél nagyobb számú töredékének föltárásával, azonosításával és virtuális helyére illesztésével, s mindezek fölhasználásával a kódex hasonmás kiadásának elkészítése a hozzá tartozó kritikai jegyzetapparátussal és tételjegyzékkel. (2) A kódexből származó ismert és a kutatás során újonnan előkerült fragmentumok azonban nemcsak azáltal váltak értékké, hogy az egykori anyakódex egy-egy apró darabját állították vissza és mentették meg az elfeledéstől, azaz az eredeti forrás és rajta keresztül a középkori váradi *officium divinum* rekonstrukcióját tették teljesebbé. Eredeti környezetükből kiszakítva, s a 16-17. század folyamán könyvek és iratok bekötésére fölhasználva a töredékes kódexlapok egyúttal új egészek részévé, a kora újkori könyv- és művelődéstörténet dokumentumaivá váltak. Tudományos földolgozásuk jelentősen kitágította az első szinten csaknem kizárólagosan alkalmazott zenetörténeti vizsgálat eszköztárát, s így a töredékekben és hordozókönyvekben immár a 16-17. század művelődéstörténetének, intézményhálózatának és kulturális kapcsolatrendszerének adatszolgáltatóit láthattam. Ennek megfelelően a cél ezen a szinten a hordozókönyvek és az általuk megjelenített személyi és intézményi háló minél komplexebb megismerése volt, amely magában foglalta bekötésük idejének, helyszínének és körülményeinek vizsgálatát, tulajdonosaik nyomon követését s ezáltal itineráriumaik föltárását a bekötés pillanatától mai lelőhelyükre kerülésükig. A töredékanyag elemzése során arra a kérdésre kerestem a választ, vajon az egyes magyarországi és külföldi (szlovákiai,

¹ Győr, Egyházmegyei Kincstár és Könyvtár, jelzet nélkül.

romániai) gyűjteményekben őrzött fragmentumok tipizálhatók-e rekonstruált koraújkori történetük alapján, s hogy e differenciálás a töredékeken megőrződött liturgikus-zenei tartalom alapján is igazolható-e vagy sem. A kérdést ellentétes irányból is vizsgáltam, azaz, vajon a töredékek liturgikus-tartalmi besorolása elárul-e bármit is a későbbi felhasználás (bekötés) helyszíneiről.

(3) Az antifonále rekonstrukciójára irányuló zenetörténeti szempontú kutatás természetesen nem rekedhetett meg az anyagfölhalmozás szintjén. Bármilyen örvendetes volt is a magyarországi és külföldi gyűjteményekben felbukkanó, egykor a kódexhez tartozó fragmentumok számának gyarapodása az elmúlt évtizedben – a kiadásba végül 58 töredék kerülhetett be –, ahhoz, hogy a töredékekkel kiegészült antifonále a középkori Magyarország egyszólamú liturgikus magaskultúrájának teljes értékű forrásává váljon, szükség volt a rajtuk fennmaradt liturgikus-zenei tartalom aprólékos analízisére. Bár kutatásom e része nagyban támaszkodhatott a múlt század hetvenes éveiben elindult zene- és liturgiátörténeti vizsgálatok eredményeire,² az új fragmentumokat is bevonó, illetve a korábbinál összeasonlíthatatlanul kiterjedtebb nemzetközi forrásbázisra támaszkodó elemzés számos ponton kiegészítette, finomította és módosította az eddigi ismereteket. A forráselemzés, az antifonále énekkészletének liturgikus és zenei szempontú áttekintése, összehasonlítása a szűkebb és tágabb térség megfelelő kéziratos emlékeivel így nem azt a cél szolgálta, hogy meghatározzam a kódex provenienciáját, használatának helyét és hagyománybeli beágyazottságát, hanem hogy (a) mindezt a rendelkezésre álló, az eddiginél jóval terjedelmesebb tartalom alapján árnyaltabban és részletgazdagabban mutassam be, valamint (b) hogy az ily módon bemutatott liturgikus és zenei hagyományt differenciáltabban értékeljem, elkülönítve egymástól egyediségének különböző típusait és fokozatait.

(4) A kutatási feladatok és célkitűzések képzeletbeli koncentrikus köreinek legbelső körén a Váradi Antifonále mai tudásunk szerinti legteljesebb korpuszának a teljesség igényével végigvitt földolgozása helyezkedik el, liturgikus-zenei tételkészletének szerkezeti és zenei-filológiai mélyelemzésével. Erre ráépül a kódexnek mint a váradi egyházmegye egyetlen biztos provenienciájú hangjelzett zsolozsmaforrásának elhelyezése a középkori magyar liturgikus és zenei hagyományok és azok forrásainak rendszerében. Ezzel szoros összefüggésben kerül sor az antifonále tartalmi rétegeinek elkülönítésére: azon strukturális, elrendezésbeli és dallami jellegzetességeinek meghatározására, amelyek a középkori magyar és azon belül a keleti rítusterület szokásrendjéhez tartoznak, illetve amelyek külföldi

² Elsősorban a CAO-ECE program keretében folytatott kutatásokra, illetve a nyolcvanas évek végétől e kutatás eredményeit közzétevő kötetekre gondolok: László Dobszay–Gábor Prószéky, *Corpus Antiphonarium Officii Ecclesiarum Centralis Europae, A Preliminary Report* (Budapest: MTA Zenetudományi Intézet, 1988).

hatásokról árulkodnak. A koncentrikus rendszer külső köreinek feladatai a kódexből származó töredékek hordozókönyveinek és azok possessorainak ugyancsak teljeskörű fölgöngyölítésében ragadhatók meg.

II. Források, módszerek

Értekezésem tárgyául a győri Egyházmegyei Kincstár és Könyvtár gyűjteményében őrzött Váradi Antifonále 317 fólióból álló korpusza szolgált, kiegészülve a kódexből származó 58, a töredékesség különböző fokán fennmaradt laptorzóval. E töredékek a történeti Magyarország csaknem teljes területén szétszóródtak, Pozsonytól a Szepességen át Kassáig, Győrtől Debrecenig és Kolozsvárig. A kiváló minőségű, használatban sem megkopott vastag pergamenlapok többségét nyomtatványok és levéltári iratok bekötésére használták föl a 16-17. században, amikor egyfelől a könyvnyomtatás terjedése tette fokozatosan fölöslegessé a fáradságos munkával és nagy költségek árán előállítható kéziratos kódexeket, másfelől a liturgia központosítására irányuló, a Tridenti Zsinat után életbe lépő intézkedések következtében váltak idejétműlttá a helyi egyházak saját liturgikus és zenei hagyományát összefoglaló szertartáskönyvek.

Munkám során egyaránt éltem a klasszikus zenetörténeti-filológiai aprómunka eszköztárával és a történeti oknyomozás fokozatos, lépésről lépésre haladó, az alsóbb szintek részeredményeit gondosan mérlegelő-szűrő és azokra építő módszerével. Az előbbi a Váradi Antifonále tételkészletének elemzésénél állt az alkalmazott módszertani apparátus élén, hiszen ezzel lehetett a korpuszban és a fragmentumokon fennmaradt teljes és töredékes officiumokat a hazai és nemzetközi források összefüggésében elemezni. Ennek során tudtam elkülöníteni egymástól az antifonále zsolozsma-repertóriumának a latin liturgikus egyszólamúság archaikus törzskészletébe tartozó rétegét és annak magyarországi változatait, a gregoriánum új stílusú késő középkori alkotásait, kimutatni a tágabb közép-európai térségre jellemző vonásokat, s végül a kódex egyedi megoldásait. E módszernek köszönhetően mutathattam rá a lényegi és esetleges változatokra az antifonále énekanyagában éppúgy, mint zsolozsmáinak válogatásában, összetételében, szerkezeti fölépítésében.

A történeti oknyomozás módszereit használtam az antifonále töredékanyagának komplex földolgozásában. Ezek egyfelől magukba foglalták valamennyi rendelkezésre álló, magyarországi és külföldi gyűjteményekben föllelhető fragmentum helyszíni kutatását, digitalizálását, virtuális egyesítését az anyakódexszel, másfelől minden egyes töredék hordozókönyvének és possessorainak minél alaposabb azonosítását, a bekötések helyének,

idejének és körülményeinek, s ezáltal a kódexlapokba kötött könyvek, kéziratok újkori történetének főtárását. Munkám „fragmentológiai” fejezeteiben természetesen nagyban támaszkodtam a korábban megjelent katalógusok adataira: elsősorban Szendrei Janka, valamint a Fragmenta Codicum kutatócsoport köteteire,³ Eva Veselovská jegyzékeire,⁴ Körmendy Kinga tanulmányba foglalt töredék-inventáriumára.⁵ A szakirodalomban régóta jól ismert töredékeknel csak a tapasztalatok-vélemények összefoglalására, valamint az információk esetleges kiegészítésére szorítkoztam; az újonnan főtárt, másutt nem vagy csak szükséztávan említett fragmentumokat azonban bővebben tárgyaltam, beágyazva saját eredményeimet a korábbi kutatás folyamába.

III. Eredmények

Munkámban a váradi székesegyház késő 15. századi díszkódexét adtam közre kritikai jegyzetekkel ellátott hasonmás kiadásban, az antifonále kutatástörténetét, keletkezésének és kora újkori utóéletének háttértörténetét, forrásait, s végül liturgikus-zenei anyagát bemutató és elemző fejezeteket tartalmazó monográfia kíséretében. Kutatásomba a kódex valamennyi ma ismert töredékét bevontam, hogy a munkám elején támasztott forrásteljesség igényének eleget tehessek.

Eredményeim összefoglalásában elsőként három alapvető tapasztalati-módszertani megállapítást tehetek:

(1) Látványosan igazolódott a magyar zenetörténetírás és zenei medievisztika azon felismerése, hogy a középkori liturgikus források, és különösképpen a zsolozsmaforrások hagyományoszerű vonásai alapvetően nem egyedi tételek látványos megjelenésében és azok kitüntetett szerepében ragadhatók meg, hanem sokkal inkább az általánosan elterjedt készlet egyéni alkalmazásában.

(2) Ugyancsak igazolódott a magyar zenei középkorkutatás többször megfogalmazott megállapítása, mely szerint egy-egy zsolozsmahagyomány mélyrétegét, belső törvényszerűségeit, sajátos fiziognómiáját éppen a *temporale* mutatja meg a

³ Szendrei Janka, *A magyar középkor hangjegyes forrásai*. Műhelytanulmányok a magyar zenetörténethez 1. (Budapest: MTA Zenetudományi Intézet, 1981); András Vizkelety (ed.), *Mittelalterliche lateinische Handschriftenfragmente in Győr*. Fragmenta et codices in bibliothecis Hungariae III (Budapest: Balassi Kiadó, 1998).

⁴ Eva Veselovská, *Catalogus fragmentorum cum notis musicis medii aevi e civitatibus Modra et Sanctus Georgius*, Tomus I (Bratislava: Institut für Musikwissenschaft der Slowakischen Akademie der Wissenschaften, 2008).

⁵ Körmendy Kinga, „Az ún Zalka Antiphonale töredékei”, *Zenetudományi Dolgozatok* 1988, szerk. Felföldi László–Lázár Katalin (Budapest: MTA Zenetudományi Intézet, 1988), 33–40.

legmegbízhatóbban.⁶ Az ide tartozó officiumok ciklusaiban, tételsoraiban tapasztalható változékonyság más természetű, mint az újabb, elsősorban a szanktorále históriáiban megmutatkozó variabilitás. A klasszikus zsolozsmákon belüli átrendeződések, tételcserék sokkal nagyobb biztonsággal köthetők egyes hagyományokhoz, regionális szokásrendekhez, s így a cikluson belül jelentkező akár egyetlen tételnyi eltérés is fontos jelentést hordozhat, rítusbeli hovatarozást jelezhet. Az officium újabb rétegeiben ez a klasszikus szigorúság föllazul, a ciklusok belső elrendezése esetlegesebbé válik: egy-egy tételválasztásban, sőt, akár teljes zsolozsmák kiválasztásában jóval nagyobb szerep jut a véletlenszerű döntéseknek, pillanatnyi hatásoknak.

(3) A liturgikus készlet európai viszonylatban véletlenszerűnek és ezért elhanyagolható jelentőségűnek tűnő variánsai (a ciklusok összeállításának és a tételek sorrendjének módosulásai, a funkcionális kötöttség megváltozása, rezponzóriumok verzusválasztásai stb.) a később megállapodott és mind földrajzilag, mind intézményileg jobban körülhatárolható közép-európai keretek közé érkeve jelentéshordozóvá válnak. Tapasztalataim azt mutatják, hogy e változatok az új körülmények, szűkebb földrajzi-regionális-szokásrendi korlátok között határozottabban kötődnek egyik vagy másik alhagyományhoz, intézményi tradícióhoz, s ennek következtében jelentőségük, súlyuk természetszerűleg fölértékelődik. Az eredetileg pusztán alternatívaként egymás mellett létező megoldások szétválnak és a hagyományos, rítusmeghatározó jelenségek rangjára emelkednek. Másként fogalmazva: a tételek szabad választhatósága, jobbára véletlenszerű elhelyezkedése a zsolozsmakészlet adott pontján az egyre pontosabb, mi több, egyre kizárólagosabb funkcionális kötöttség irányába halad.

Elemzéseim számos ponton mutattak rá az antifonále önállóságára, a központi esztergomi kódexek zsolozsmakészletétől eltérő összeállítására, szerkesztési megoldásaira, szokatlan asszignációira, sajátos dallamvariánsaira, egyedi dallamaira. Az officiumok elrendezésében, az egy-egy órához tartozó tételsor belső rendjében, a jellegzetes tételválasztásban a kódex ugyanakkor sokszor igazodott a váradi (olykor erdélyi és váradi) breviáriumokhoz, legalább a szöveges tételek és a tételkészlet strukturális szintjén megerősítve e források szoros együvé tartozását. A Váradi Antifonále és a váradi zsolozsma sajátosnak vélt tulajdonságait mindazonáltal differenciáltan és kellő óvatossággal kell kezelni. Az Esztergomtól elkülönülő megoldásokat ezért szélesebb történeti és területi összefüggésben kell vizsgálni, s csak ezt követően formálható vélemény azok egyediségéről. Kutatásom

⁶ Dobszay-Prószéky, CAO-ECE, *A Preliminary Report*, 17; Dobszay László, *Corpus Antiphonarum. Európai örökség és hazai alakítás* (Budapest: Balassi Kiadó, 2003), 49.

látóterét kitágítva a sajátos váradi, illetve kelet-magyarországi vonások egy részének párhuzamait a közép-európai régió zsolozsmahagyományában láthattam viszont.

A párhuzamok olykor kifejezetten a középkori Magyarország északi és keleti területeit kapcsolták össze: áttekintésem számos pontján mutattam rá a váradi és a szepességi források zsolozsmakészletének tartalmi-szerkezeti átfedéseire. E párhuzamokból kiindulva általános tapasztalatként fogalmazhatom meg azon véleményemet, mely szerint csaknem törvényszerű, hogy az erdélyi-váradi zsolozsma saját tételei, azok az antifónák és responzóriumok, melyek következetes és együttes megjelenése, sajátos elrendezése és funkcióhoz kötése megrajzolja a térség zsolozsmahagyományának egyéni arculatát és kialakítja saját legbelsőbb rétegét, elszórta és mintegy véletlenszerűen felbukkannak az észak-magyarországi forrásokban.

Elemzésemben több alkalommal emeltem ki az antifonále olyan tulajdonságait – szerkezeti megoldásait, tételválasztását, dallamvariánsát, a szanktoráléban teljes zsolozsmák beemelését stb. –, amelyek ugyan nem kapcsolhatók kizárólag valamely magyarországi térséghez és hagyományhoz, hiszen elszórta mindenütt kimutathatók, mégis nagyobb következetességgel kötődnek egyikükhöz vagy másikukhoz. Elképzelhető, hogy a zsolozsmakészlet e rétegében éppen a váradi források őriztek meg olyan elemeket, amelyek a repertórium későbbi magyarországi formálódása során kikoptak a használatból, s a peremterületekre visszaszorulva csupán néhány forrásban maradtak fenn. A tételkészlet e vékony és csak bizonytalanul tapintható rétege különösen értékes számunkra, hiszen a magyarországi liturgia- és zsolozsmafejlődés legkorábbi időszakába engedhet betekintést. Gondos mérlegelés után ide sorolhatók olyan egyedi tételek, tételsorok, szerkezet- és funkcióbeli karakterisztikumok is, amelyek a magyarországi forráskörön belül kizárólag a váradi forrásokban ragadhatók meg, de előfordulnak Európa távolabbi részének korai emlékanyagában. Ezek ugyanúgy tanúskodhatnak a magyarországi *officium divinum* archaikus állapotáról, a hazai liturgiát fejlődésének korai századaiban ért (többek között itáliai, normann) hatásokról.

A kutatásom interdiszciplináris jellegéből adódó legfontosabb kérdésre, amelyet téziseim I. fejezetének 2. pontjában is megfogalmaztam, t.i. vajon a történeti-kodikológiai és a zenei-liturgiai vizsgálat eredményei kiegészíthetik-e egymást, s ebből következően az egyik szálon tapasztalt jelenségek magyarázatot adhatnak-e a másik szálon fölmerülő nehézségekre, munkám végén óvatos igennel válaszolhatok. Ugyanakkor világosan látszik, hogy a legtöbb esetben – mindkét szálon – csupán a hajdani valóság néhány véletlenszerűen fennmaradt elemét birtokoljuk, s így a teljes rekonstrukció ma még nem lehetséges. Ennek ellenére a bemutatott eredmények igazolják, hogy a Váradi Antifonále földrajzilag elkülönülő

töredékcsoportjai és a fragmentumok tartalmi hovatartozása közti összefüggések teljes körű feltárása jelentősen hozzájárulhat az antifonále-kötetek kora újkori és újkori sorsának megismeréséhez, feltételezett vándorútjuk állomásainak pontosításához, s annak megítéléséhez, milyen állapotban volt a kódex az egyes bekötések idejében.

Áttekintésem nyomán (lásd monográfiám III. fejezetét) jól kirajzolódik a „nyugati” töredékcsoport viszonylagos liturgikus egyöntetűsége: a győri-pozsonyi-modori töredékek nagy százaléka a temporále-kötet elejéről származik, s az adventi időszak zsolozsmáit tartalmazza. Modor központi – mégha egyelőre nem is teljesen tisztázott – szerepe feltehetőleg nemcsak a ma is ott őrzött fragmentumok viszonylag nagy számában mutatkozik meg, de abban is, hogy a szlovákiai töredékek közül possesszora révén még további kettő hozható kapcsolatba a várossal.

A „keleti” csoport darabjai tartalmilag változatosabbak, az egység halvány nyomai csupán a nyári-őszi szanktorále zsolozsmáit őrző kassai, turócszentmártoni és kolozsmonostori töredékek, valamint az evangelisták és vértanúk közös részének néhány tételét fönntartó szepességi és kassai fragmentumok között mutathatók ki. A körvonalazódó „töredék-alcsoportok” jól mutatják a párhuzamok fölállításának nehézségeit, s olykor egymásnak ellentmondó jelenségekre is rávilágítanak.

A Váradi Antifonále eredetileg szerény kommentárral és kritikai apparátussal tervezett közreadása végül sokkal több lett. A mind külön entitást képviselő töredékek egyenkénti mélyelemzése új nézőpontok figyelembe vételét, sőt új tudományterületek meghódítását tette szükségessé, s ez az eredeti kiadási koncepció arányainak eltolódását hozta magával. A tisztán tartalmi-zenetörténeti vizsgálat mellé egyenrangú, ha nem jelentősebb szálként lépett a töredékkutatás a maga komplex módszertanával, eszköztárával és eredményeinek szerteágazó hasznosulásával. A csonka antifonále így paradox módon éppen töredékessége folytán nyitott új utakat és távlatokat az immár nem szűken értelmezett zenetörténeti kutatás előtt.

IV. A disszertáció témájában megjelent saját publikációk

Corpus Antiphonarium Officii Ecclesiarum Centralis Europae III/A Praha (Temporale). Budapest: Hungarian Academy of Sciences, Institute for Musicology, 1996.

Corpus Antiphonarium Officii Ecclesiarum Centralis Europae III/B Praha (Sanctorale, Commune sanctorum). Budapest: Hungarian Academy of Sciences, Institute for Musicology, 2002.

Historia de Sancta Martha Hospita Christi redactio Bohemica. Ein spätmittelalterliches Reimoffizium zu Ehren der heiligen Martha in seiner böhmischen Überlieferung. Musicological Studies Vol. LXV/9, series HISTORIAE. Ottawa: The Institute of Mediaeval Music, 2004.

„Prágai tételek Trierben vagy trieri tételek Prágában? Mátyás apostol középkori históriája”. In *Zenatudományi Dolgozatok 2006–2007*, szerk. Sz. Farkas Márta. Budapest: MTA Zenatudományi Intézet, 2007, 9–18.

„Adalbert-Offizien im mitteleuropäischen Raum”. In *Dies est leticie. Essays on Chant in Honour of Janka Szendrei*. Wissenschaftliche Abhandlungen Band XC, ed. David Hiley, Gábor Kiss. Budapest–Regensburg–Ottawa: Institute for Musicology of the Hungarian Academy of Sciences–Institut für Musikwissenschaft Universität Regensburg–The Institute of Mediaeval Music, 2008, 139–157.

„Historia sancti Mathiae apostoli – Wege eines spätmittelalterlichen Reihenoffiziums zwischen Prag und Trier”. In *International Musicological Society Study Group ‘Cantus Planus’. 13th Meeting 2006: Niederaltich, Germany*, ed. Barbara Hagg, László Dobszay. Budapest: Institute for Musicology of the Hungarian Academy of Sciences, 2009, 143–156.

„Certamen magnum” A ‘Zalka’ antifonále két töredéke”. In *Magyar Egyházzene* 18 (2010/2011), 349–352.

„Töredék, kódex, rítus hagyomány. A Zalka Antifonále györi és modori töredékeinek tanúsága”. In *Zenatudományi Dolgozatok* 2011, szerk. Kiss Gábor. Budapest: MTA Zenatudományi Intézet, 2012, 123–141.

„A Zalka Antifonále utolsó lapja”. In *Tükröződések*. Ünnepi tanulmánykötet Domokos Mária népzene kutató-zenetörténész tiszteletére, szerk. Szalay Olga. Budapest: L’Harmattan, 2012, 503–513.

Historia sancti Demetrii Thessalonicensis. Musicological Studies Vol. LXV/20, series HISTORIAE. Lions Bay: Institute of Mediaeval Music, 2013.

„Mitteleuropäische Offizien zum Fest *Beatae Mariae Virginis de Nive*”. In *De musica disserenda* IX/1–2, ed. Katarina Šter. Ljubljana: Institute of Musicology at the Scientific Research Centre of the Slovenian Academy of Sciences and Arts, 2014, 223–240.

„Töredék, kódex, rítus, hagyomány – II. A Várad Szekvencionále újonnan előkerült darabja”. In *Zenatudományi Dolgozatok 1978–2012*, szerk. Kiss Gábor. Budapest: MTA Zenatudományi Intézet, 2014, 45–56.

„Böhmische ‘Zutaten’ im Waradiner Sequentiar”. In *Ars musica and its contexts in medieval and early modern culture*, szerk. Pawel Gancarczyk. Warszawa: Liber Pro Arte, 2016, 237–245.

„Das Itinerar einer spätmittelalterlichen Prunkhandschrift im 16-17. Jahrhundert. Fragmente des Antiphonale Waradiense in Levoča, Poprad und Esztergom”. In *Musica Mediaeva Liturgica II*, ed. Rastislav Adamko. Ružomberok: VERBUM–Katólicka univerzita, 2016, 103–116.

„A Várad Antifonále Mihály-zsolozsmája”. In *Zenetudományi Dolgozatok 2015–2016*, szerk. Kiss Gábor. Budapest: MTA BTK Zenetudományi Intézet, 2018, 15–23.

„Das Michaelsoffizium im Waradiner Antiphonar. Eine Fallstudie zur Erforschung und Rekonstruktion mittelalterlicher liturgisch-musikalischer Fragmente”. In *Hudobný archív 17*, ed. Martina Božeková. Martin: Slovenská národná knižnica, 2018, 9–21.

„Kottás kódextörédek a digitális korban”. In *Fideliter servanda. II. Scriptorium konferencia, Pannonhalma, 2018. május 7-8.*, szerk. Boros István. Budapest: Szent István Társulat, 2020, 69–84.

„Kyriale és szekvencionále. A váradi kódexcsalád két töredékcsoportjának elemzése”.
„Mestereknek gyengyének.” *Ünnepi kötet Madas Edit hetvenedik születésnapjára*. Szerk. Hende Fanni, Kisdí Klára, Korondi Ágnes. Budapest: Szent István Társulat, 2020, 443–463.

„Chant Research in Hungary. Traditional Topics, New Directions”. *Notated Sources from Medieval Europe and Medieval Hungary: Transregional Research and Online Database Building*. Ed. Eva Veselovská, Zsuzsa Czagány. Bratislava–Budapest: Ústav hudobnej vedy SAV–Bölcsészettudományi Kutatóközpont, 2020, 45–54.

„Fragmenta Manuscriptorum Musicalium Hungariae Mediaevalis: From Traditional Methodologies Towards a Digital Corpus.” *Disiecta Membra Musicae. Studies in Musical Fragmentology*, ed. Giovanni Varelli. Berlin: De Gruyter, 307–329.

„Fragmente böhmischer Choralhandschriften in der Pauliner Bibliothek des Zentralen Priesterseminars in Budapest.” *The Image of Piety in Medieval Manuscripts in Slovakia and in Europe*. Ed. Eva Veselovská. Bratislava: Institute of Musicology of the Slovak Academy of Sciences, 2021, 15–25.

„Cseh notációs töredékcsládok a Központi Papnevelő Intézet Pálos Könyvtárában.” *Magyar Egyházzene 25 (2021/2022)*, 1. szám, 77–104.